

OPINIA
KRAJOWEJ RADY SĄDOWNICTWA
z 7 lutego 2017 r.

**w przedmiocie projektu ustawy o wykonywaniu niektórych czynności organu centralnego
w sprawach rodzinnych z zakresu obrotu prawnego na podstawie prawa Unii Europejskiej
i umów międzynarodowych oraz o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego
i niektórych innych ustaw**

Krajowa Rada Sądownictwa, po zapoznaniu się z projektem ustawy o wykonywaniu niektórych czynności organu centralnego w sprawach rodzinnych z zakresu obrotu prawnego na podstawie prawa Unii Europejskiej i umów międzynarodowych oraz o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego i niektórych innych ustaw, co do zasady pozytywnie ocenia ten projekt.

Rada przedstawia jedynie następujące uwagi do projektu:

Zgodnie z projektowanym art. 569¹ § 1 Kodeksu postępowania cywilnego, do właściwości sądów okręgowych z siedzibą w miejscowości będącej siedzibą sądu apelacyjnego należeć będą sprawy o odebranie osoby podlegającej władzy rodzicielskiej lub pozostającej pod opieką, prowadzone na podstawie Konwencji dotyczącej cywilnych aspektów uprowadzenia dziecka za granicę, sporządzonej w Hadze w dniu 25 października 1980 r. (Dz. U. z 1995 r., nr 108, poz. 528) – dalej zwanej „konwencją haską”. W ocenie projektodawcy przedmiotowa zmiana jest uzasadniona specyfiką tego rodzaju spraw oraz potrzebą ich powierzenia sędziom z dużym doświadczeniem zawodowym i życiowym. Obecnie sprawy te należą do właściwości sądów rejonowych. Koncentracja spraw w wybranych sądach okręgowych ma ponadto sprzyjać specjalizacji sędziów, a przez to zwiększyć efektywność prowadzonych postępowań. Uwzględniając okoliczność, że obowiązujące rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 23 grudnia 2015 r. – Regulamin urzędowania sądów powszechnych (Dz. U. poz. 2316 ze zm.) nie przewiduje specjalizacji sędziów, argumentacja projektodawcy wskazuje na niekonsekwencję oraz może podważać racjonalność ustawodawcy. W ocenie Krajowej Rady Sądownictwa dodatkowej analizy wymaga kwestia możliwości przekazania tych spraw do właściwości wszystkich, a nie wybranych, sądów okręgowych. Rozwiązanie takie ułatwiłoby dostęp uczestnikom postępowania do sądu, a ponadto pozwoliłoby zachować nadzór administracyjny nad postępowaniem rozpoznawczym i postępowaniem wykonawczym

w granicach jednego okręgu sądowego, co z kolei nie pozostaje bez wpływu na ich sprawność i czas trwania.

Zdaniem Krajowej Rady Sądownictwa zmiana wprowadzana przez projektowany art. 519¹ Kodeksu postępowania cywilnego, zgodnie z którą Ministrowi Sprawiedliwości – Prokuratorowi Generalnemu, Rzecznikowi Praw Obywatelskich i Rzecznikowi Praw Dziecka będzie przysługiwała skarga kasacyjna do Sądu Najwyższego w sprawach o odebranie osoby podlegającej władzy rodzicielskiej lub pozostającej pod opieką, prowadzonych na podstawie konwencji haskiej, nie jest właściwym środkiem prawnym kształtowania jednolitości orzecznictwa w tego rodzaju sprawach. Projektodawca pomija okoliczność, że w świetle projektowanych przepisów dobrowolne wykonanie prawomocnego orzeczenia sądu powinno nastąpić w terminie siedmiu dni od jego uprawomocnienia się oraz, że po upływie tego terminu sąd z urzędu będzie zarządzał przymusowe odebranie dziecka przez kuratora sądowego. Przewidziany termin na złożenie skargi kasacyjnej wynosi natomiast dwa miesiące od uprawomocnienia się orzeczenia sądu, co oznacza, że w przypadku uwzględnienia skargi kasacyjnej oraz uchylecia prawomocnego orzeczenia sądu może wystąpić konieczność odebrania dziecka od osoby, której dziecko zostało na podstawie uchylonego orzeczenia uprzednio wydane. Skutek taki wydaje się nie do pogodzenia z dobrem dziecka, które stanowi cel nadrzędny w rozumieniu przepisów konwencji haskiej. Kształtowanie jednolitego orzecznictwa w wyżej wymienionej kategorii spraw jest możliwe przy zastosowaniu innych instytucji prawnych. Zgodnie z art. 60 § 1 i 2 ustawy z dnia 23 listopada 2002 r. o Sądzie Najwyższym (Dz. U. z 2016 r., poz. 1254), jeżeli w orzecznictwie sądów powszechnych lub Sądu Najwyższego ujawnią się rozbieżności w wykładni prawa, między innymi Pierwszy Prezes Sądu Najwyższego, Rzecznik Praw Obywatelskich, Prokurator Generalny oraz w zakresie swojej właściwości Rzecznik Praw Dziecka, mogą przedstawić wniosek o ich rozstrzygnięcie Sądowi Najwyższemu w składzie siedmiu sędziów lub innym odpowiednim składzie.

Na wypadek gdyby projektodawca nie uwzględnił powyższych uwag, dopuszczając możliwość złożenia skargi kasacyjnej w wyżej wymienionych sprawach, stwierdzić należy, że pozbawienie uczestników postępowania (wnioskodawcy i osoby zobowiązanej do wydania dziecka) możliwości złożenia skargi nie znajduje jakiegokolwiek uzasadnienia. Projekt wymagałby wówczas uzupełnienia w tym zakresie.

Zwrócić należy również uwagę na wadliwie sporządzone uzasadnienie projektu ustawy, z którego wynika, że *„zakres projektu nie jest objęty prawem Unii Europejskiej”*. Tezie tej przeczy już sam tytuł ustawy, w którym projektodawca bezpośrednio odwołuje się do prawa

Unii Europejskiej. Poza tym opiniowany projekt ustawy w art. 1 pkt 4 stanowi, że „ustawa określa zasady i tryb postępowania polskiego organu centralnego, polskich sądów oraz innych polskich organów w sprawach objętych rozporządzeniem Rady (WE) nr 2201/2003 z dnia 27 listopada 2003 r. dotyczącym jurysdykcji oraz uznawania i wykonywania orzeczeń w sprawach małżeńskich oraz w sprawach dotyczących odpowiedzialności rodzicielskiej, uchylającym rozporządzenie nr 1347/2000 (Dz.U.UE z 2003 r., L 338/1 z późn. zm)”.